

TERUGGESPOELD: PAN'S LABYRINTH

Een sprookje maken voor volwassenen: dat stelde regisseur Guillermo del Toro zichzelf heel lang geleden ten doel en daarin slaagde de Mexicaanse regisseur met *Pan's labyrinth* uiteindelijk ook glansrijk. Maar wat onderscheidt het sprookje voor volwassenen dan van dat voor kinderen? Nou, bijvoorbeeld dat het verhaal niet alleen maar fantasie is, maar deels de wrede werkelijkheid ook bevat. En dat de afloop lang niet altijd hoeft te vallen in de categorie 'en ze leefden nog lang en gelukkig...'. Van dat laatste is inderdaad geen sprake in *El laberinto del fauno*, de Spaanse naam voor de film uit 2006. Of toch? Want eigenlijk laat Del Toro de kijker kiezen uit twee scenario's voor het einde van de film. Een voor de broodnuchteren onder ons en een

voor de romantici; de teergevoeligen die het liefste gaan slapen met het geruststellende idee dat het met de hoofdpersoon allemaal toch nog is goed gekomen.

De Spaans-Mexicaanse film is een mix van horror, fantasy en drama en geeft een inkijkje in de fantasiewereld van een onschuldig kind, dat leeft in triestmakende omstandigheden. Het is 1944 in het fascistische Spanje, na de Spaanse burgeroorlog (1936-1939) en de machtsovername door generaal Franco. De vader van de 10-jarige Ofelia is overleden, haar moeder ontmoet de militair Vidal, wordt zwanger van hem en reist met haar dochter naar haar nieuwe echtgenoot. Hij strijdt tegen rebellen die zich niet neerleggen bij de heerschappij van de fascistische en monarchisten van Franco. Dat doet Vidal op uitzonderlijk wrede



■ Ofelia (Ivana Baquero) en de faun, die in haar prinses Moanna ziet.

wijze en privé is hij niet al te veel liefdevoller. Zijn enige zorg daarbij is feitelijk zijn ongeboren zoon. Geen wonder dat Ofelia in die weinig florissante omstandigheden in een schijnwereld vlucht. Ze ontmoet een elf die haar meetroont naar een labyrint, waar een faun – mythologisch wezen met poten van een geit of paard en het bovenlichaam van een mens – haar herkent als de verloren gewaande prinses Moanna. Ze krijgt van hem drie opdrachten en als ze die voltooit vóór het volle maan is, kan ze terugkeren in haar eigenlijke wereld, waar ze onsterfelijkheid geniet.

Van de afwisseling en tegelijkertijd verbondenheid tussen Ofelia's magische avonturen en de gruwelijke werkelijkheid in het Spanje van de jaren veertig, heeft Del Toro een boeiend en ook visueel spektakel gemaakt.

Niet vreemd dat *El laberinto del fauno* drie Oscars won: voor make-up, camerawerk en art direction. Daar hadden er best nog een paar bij gekund. Voor Ivana Baquero, die als 11-jarige de hoofdpersoon Ofelia geloofwaardig vertolkt. En voor Sergi López, die de verdorvenheid van de Franco-tijd verbeeldt als de wrede kapitein Vidal. De prijzen zijn een beloning voor het lange wachten van Del Toro. De Mexicaan had het idee namelijk al begin jaren negentig, maar wilde pas starten als hij het budget had om het precies zo te doen zoals hij in zijn hoofd had. De afloop van dit intrigerende sprookje voor volwassenen kende hij vijftien jaar voor de lancering van de film dus ook al. Met een goede en een trieste variant. De keuze is aan de kijker zelf.
.....
Bauke Boersma

Een tanende, typisch Nederlandse traditie



■ Theo Maassen. foto Vincent van den Hoogen

Wim, Seth, Freek, Youp, Lebbis, Jansen, Guido, Jan Jaap, Erik: allemaal mochten ze hem maken: 'de oudejaars'. De een met meer succes dan de ander, maar de hoogtijdagen van de oudejaarsconference, met miljoenen kijkers, lijken voorbij. Dit jaar is de beurt aan Theo Maassen om het fenomeen levend te houden.

door Joke Berg

Oliebollen in de schaal, champagne in de hand en op televisie een cabaretier die de meest opvallende gebeurtenissen van het afgelopen jaar op eigen wijze beschouwt. Zo brengt Nederland al meer dan vier decennia de laatste uren voor de jaarwisseling door. De oudejaarsconference, door vakbroeders liefkozend 'de oudejaars' genoemd, is een typisch Hollandse traditie. Cabaretkenner en -recensent Henk van Gelder omschreef de oudejaarsconference ooit als 'het enige tv-programma dat je zelfs aanzet als je gasten over de vloer hebt'. Freek de Jonge en Youp van 't Hek zijn de moderne koningen van de publieke reflectie op oudjaarsavond. Met hun oudejaars

hielden ze in de hoogtijdagen tegen de drie, soms zelfs vier miljoen mensen aan de buis gekluisterd. Maar de kijkcijfers zijn tanende. De laatste eindejaarsvoorstelling van Van 't Hek in 2011 trok amper 2,4 miljoen kijkers. De traditionele oudejaars als kijkbuisklapper werd door hem zelfs al doodverklaard. "Te veel zenders, te weinig saamhorigheid en een overdaad aan grapjassen."

In de jaren zeventig keken steevast rond de zeven miljoen mensen naar Wim Kan en Zevn Gaaikema als zij op een kruk met een glas champagne binnen handbereik een beetje voor zich uit mijmerden over het voorbijge jaar. Tegenwoordig scoort de oudejaarsconference alleen nog boven de twee miljoen als Youp van 't Hek de honneurs waarneemt. Lebbis en Jansen, Jan Jaap van der Wal en Erik van Muiswinkel kwamen daar al niet meer overheen.

Oudjaarsavondcabaret is niet altijd het exclusieve domein van de publieke omroep geweest. SBS 6 opende in 2006 frontaal de aanval op het troetelkindje van de Vara, met een oudejaarsconference van Guido Weijers. De Brabantse cabaretier deed het uiteindelijk vijf jaar op rij voor de commerciële zender, met steeds stijgend succes. Zijn conference op de laatste dag van 2010 trok 1,4 miljoen kijkers. De Vara beleefde die avond zijn slechtst bekeken oudejaars oot. Iets meer dan een miljoen mensen stemden af op Erik van Muiswinkel, die een programma maakte met collega's als Sanne Wallis de Vries, Thomas van Luyn, Mike Boddé en Ronald Goedemondt. SBS 6 liet na het vertrek van Weijers presentator Beau van Erven Dorens het jaar 2011 op humoristische wijze samenvatten, maar dat werd op zijn zachtst gezegd geen succes. Van Erven Dorens wist net iets meer dan 380.000 kijkers te boeien. Sindsdien beperkt de zender zich op de laatste avond van het jaar tot de registratie van het Staatsloterij oudejaarsfeest. De Amerikaanse komiek Greg Shapiro woont al ruim twintig jaar in Nederland en is stikjaloers op de traditie. „De oudejaarsconference is typisch Nederlands. Het is ook typisch Nederlands daar heel bescheiden over te doen. Ik ben trots op de Nederlandse cultuur dan jullie zelf zijn.”

Shapiro ziet in de oudejaars een belangrijk moment van reflectie. „Overall ter wereld heb je de jaaroverzichten en lijstjes, maar die zijn vluchtig en geven weinig ruimte om belangrijke gebeurtenissen in perspectief te zetten en tot leven te brengen. In een conference kan dat wel.” Zijn favoriete oudejaarsconferencier? „Daar heb je me. Ik heb geen uitgesproken voorkeur, dus ik ben geen echte Nederlander. Ik vind Freek de Jonge en Youp van 't Hek allebei heel goed en was ook altijd fan van de manier waarop Lebbis en Jansen het aanpakten.” De commerciële wagen zich er niet meer aan, maar de Vara zet zijn oudejaarstraditie ondanks dalende cijfers onverminderd voort. Dit jaar geen opgewonden Bretels of verontwaardigde jampotglazen, maar de eerste oudejaarsconference van Theo Maassen. Zijn fans kijken er reikhalzend naar uit, maar de Eindhovense cabaretier zelf heeft de hoop al uitgesproken hierna nooit meer een oudejaars te hoeven maken. Dat komt mooi uit, want grootmeester Youp van 't Hek scherpt alvast zijn messen voor 31 december 2014.

.....
Theo Maassen: *Einde oefening*. Dinsdag 31 december op Nederland 1, 22.30 uur.

.....
reageren?
media@depersdienst.nl